

Motion till riksdagen

1988/89:Jo272

Karin Starrin m.fl. (c)

Alternativ odling

Alternativ odling är ett samlingsnamn som används både i Sverige och många andra länder som beteckning för olika jordbruksmetoder som inte använder sig av handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel, såsom biodynamisk odling, organisk-biologisk odling och naturenlig odling. Målsättningen är en odling som hushållar med naturresurserna, är skonsam mot miljön och ger produkter med hög näringskvalitet.

I sitt genomförande bygger den alternativa odlingen på följande principer:

- Hushållning med växtnäringsskapitalet genom största möjliga återcirkulation av organiskt material och växtnäring, samt genom brukningsåtgärder som minimerar förlusterna.
- Aktivering av de biologiska processerna genom växtfält, val av grödor och övriga brukningsåtgärder. Växtnäringsförsörjningen görs möjlig genom tillräcklig snabb omsättning av organiskt material, biologisk kvävefixering samt markvittring. Förekomst av skador och sjukdomar motverkas genom utvecklande av hög naturlig motståndskraft hos kulturväxterna och deras tillväxtmiljöer.

Fram till 1985 omfattade den alternativa odlingen i Sverige ca 3 000 ha. Sedan dess har en kraftig ökning skett. Man räknar med att arealen 1988 uppgick till ca 10 000 ha. Tillgänglig areal pekar på att ytterligare 20 000 ha inom relativt kort tid kan komma att bli alternativodlad.

Omläggning från konventionell odling till alternativodling innebär bl.a. att varje skifte första året skall anmälas till en kontrollförening för karensodling. Hela gårdens areal behöver inte läggas om första året. Gården sägs vara under omläggning tills hela arealen är kontrollerad som alternativodlad.

Omläggning innebär flera svårigheter. I själva verket kan omläggningen jämföras med en investering som under några år ger sämre resultat på grund av odlingsmisslyckanden, egna experiment och erfarenhetsuppbyggnad. Omläggningen ger också under de första åren lägre skördar på grund av att markprocesserna ställs om.

Det är mycket angeläget att omläggingsgrödan väljs med omsorg. En klöverrik vall som inte handelsgödselas och besprutas har hittills visat sig vara den bästa omläggingsgrödan.

Självfallet krävs en genomtänkt växtföljd och en omläggingsplan vid övergång till alternativodling. Snabb omläggning ställer stora krav på att det aktuella företaget står på en stadig ekonomisk grund.

Samhället stöder idag alternativodlingen på flera olika nivåer. Skogs-

och jordbrukets forskningsråd (SJFR) fördelar under en femårsperiod drygt 16 milj. kr. till forskning avseende alternativ odling. Denna forskning finansieras dels med medel inom ramen för det övergripande programmet för forskning avseende alternativa produktionsformer i jordbruket och trädgårdsnäringen, dels genom särskilda medel från anslaget för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Via lantbruksstyrelsen satsas innevarande budgetår 1,7 milj. kr. för åtgärder, i första hand inom rådgivningen, avseende alternativ odling. Med dessa medel bestrids bl.a. särskilda rådgivare och delfinansieras en tjänst som statskonsulent avseende alternativ odling vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Flera enskilda stiftelser etc ger stöd till verksamhet, framför allt forskning, avseende alternativ odling.

I många länder har alternativodlingen en stark ställning såväl vad gäller forskningen som den yrkesmässiga odlingen.

På uppdrag av regeringen har lantbruksstyrelsen utarbetat ett förslag till ekonomiskt stöd för omläggning till alternativ odling. Förslaget innebär att stöd under tre år skall lämnas till lantbruksföretag för de arealer som under högst fem år läggs om till alternativ odling. Kontrollen av att odlingen sker på rätt sätt ska enligt förslaget handhas av Kontrollföreningen för alternativ odling (KRAV). I övrigt skall lantbruksnämnden administrera stödet. Förslaget från lantbruksstyrelsen har ännu inte föranlett några åtgärder från regeringens sida.

Enligt förslaget skall ersättning utgå enligt samma principer som "Omställning 90", d.v.s. att jordar med högre avkastning får ett högre bidrag och jordar med lägre avkastning får ett lägre bidrag. Detta anser vi ologiskt eftersom omställning till alternativ odling i stort sett kostar lika mycket på olika jordar och skillnad i skördenivå kvarstår efter omställningen.

Vi anser att bidragen kan ske på följande sätt:

1. Omställningsbidraget skall gälla från 1989 och framåt.
2. Att bidrag utgår under fem år, med en nedtrappning under de två sista åren.
3. Arealersättningen skall ha en mindre spännvidd än idag t.ex. 2 000—2 900 kr/ha.
4. Vall och grönfoder skall ingå.
5. Grönsaksodling skall ingå.

Det finns idag ett växande intresse hos såväl konsumenter som producenter för den alternativa odlingen. Samtidigt är det uppenbart att behovet är stort vad gäller såväl forskning, som rådgivning och ekonomiskt stöd till en omläggning hos enskilda jordbruksföretag. Också behovet av en fungerande marknad med rättvisande märkningssystem m.m. är stort.

Samhällets stöd för att på alla nivåer stötta den alternativa odlingen får inte vara kortsiktigt. En långsiktig forskning och kunskapsuppbyggnad måste garanteras. Successivt bör forskartjänster på olika nivåer inrättas. På samma sätt måste de enskilda jordbruksföretagen få ett sådant stöd att de kan komma över de initialsvårigheter som en omläggning till alternativ odling innebär, inte minst ekonomiskt. Konsumenternas berättigade intresse av valmöjligheter och redlighet på marknaden för alternativt odlade produkter måste betonas.

Den alternativa odlingen kan på olika sätt bidra till att lösa flera viktiga frågor i jordbruket. Den kan bidra till upprätthållandet av ett viktigt folkhälsomål. Den kan bidra till förbättrad hushållning med naturresurser och minskad skadlig miljöpåverkan från jordbruket. Samhällets stöd till den alternativa odlingen måste därför vara kraftfullt, långsiktigt och välorganiserat.

Mot. 1988/89
Jo272

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär en särskild plan för det fortsatta stödet till den alternativa odlingen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen i övrigt sägs om den alternativa odlingen.

Stockholm den 25 januari 1989

Karin Starrin (c)

Karl Erik Olsson (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Marianne Jönsson (c)

Lennart Brunander (c)

Stina Gustavsson (c)

Göran Engström (c)